

Pravila za sprejetje ark kmetij

V skladu s Programom varstva biotske raznovrstnosti v živinoreji za obdobje 2017–2023 Javna služba nalog genske banke v živinoreji (v nadaljnjem besedilu "Genska banka ") v okviru okoljevarstvenih, etoloških in drugih vidikov reje domačih živali izvaja podporo ohranjanja slovenskih avtohtonih pasem z vzpostavitvijo sistemov "ARK-FARM", "ARK-CENTRE", "ARK-PARK" in "ARK-RESCUE NET". Slovenske avtohtone pasme domačih živali in avtohtone sorte kmetijskih rastlin so definirane v Programu razvoja podeželja 2014–2020.

1.) Ark kmetija

Ark kmetija je kmetija, center, gospodarstvo ali ustanova, ki združuje dejavnost kmetovanja in ohranjanja slovenskih avtohtonih pasem domačih živali. Primarna dejavnost je kmetovanje oziroma dohodek iz kmetijske dejavnosti (npr. turizem na kmetiji) medtem ko je ohranjanje avtohtonih pasem sekundarna dejavnost. Zaželeno je, da je kmetija vključena v program ekološkega kmetijstva in poleg ohranjanja slovenskih avtohtonih pasem domačih živali ohranja tudi avtohtone sorte kmetijskih rastlin.

2.) Reja avtohtonih pasem domačih živali

Živali slovenskih avtohtonih pasem morajo presegati 50 % GVŽ vseh rejnih živali. Na kmetiji naj bo predstavljenih čim več slovenskih avtohtonih pasem domačih živali, odvisno od obstoječe infrastrukture in usmerjenosti kmetije. Obremenitev lastnih ali zakupljenih kmetijskih površin, namenjenim reji avtohtonih pasem domačih živali mora ustrezati od 0,5 do 1,9 GVŽ/ha. Na kmetiji naj bo vsaj po ena pasma, iz vsake od spodaj navedenih skupin:

Skupina A: cikasto govedo, slovenski hladnokrvni konj, posavski konj, lipicanski konj, krškopoljski prašič.

Skupina B: jezersko solčavska ovca, bovška ovca, belokranjska pramenka, istrska pramenka, drežniška koza.

Skupina C: štajerska kokoš, kranjska čebela.

Ark kmetija mora rediti najmanj tri slovenske avtohtone pasme domačih živali iz zgoraj navedenih skupin. Komisija se lahko odloči, da sprejme kmetijo, ki redi dve vrsti živali (po dve bodisi iz skupine A bodisi iz skupine B, namesto iz posameznih skupin A in B). Za namene razmnoževanja mora biti za živali iz skupine A in B zastopano minimalno število plemenjakov in plemenic, v skladu z rejskim programom, razen v primerih, ko je pri reji posameznih vrst domačih živali v uporabi umetno osemenje, ko so organizirane pripustne postaje, oziroma ko je s temi pravili drugače določeno.

3.) Poreklo živali

Živali na kmetiji iz skupin A in B morajo biti vpisane v rodovniško knjigo in vključene v odobren rejski program za določeno avtohtono pasmo domačih živali. V kolikor živali avtohtonih pasem na takem kmetijskem gospodarstvu (Ark kmetiji) niso vključene v rejski program, morajo kot čistopasemske živali izhajati neposredno iz tradicionalnega (izvornega) okolja pasme in hkrati iz rej oziroma kmetijskih gospodarstev, ki so vključena v odobrene rejske programe.

Komisija lahko za konkretne primere odobri, da se na ark kmetiji priznajo tudi čistopasemski pitovni prašiči.

V primeru reje kokoši morajo rejci rediti minimalno 10 čistopasemskih živali, ki izhajajo iz jate, vključene v rejski program.

V primeru reje kranjske čebele rejci redno zagotavljajo, da v svojem čebelarstvu nimajo več kot 2 % delavk z rumenimi obročki na zadku.

Rejec mora pri reji slovenskih avtohtonih pasem domačih živali izpolnjevati rejske cilje, ohranjati tipične lastnosti in značilnosti avtohtone pasme. V sodelovanju s selekcijsko službo, morajo rejci posebno pozornost nameniti načrtovanju parjenja in preprečevanju parjenja v sorodstvu.

4.) Zdravje, oskrba in varnost

Živali morajo imeti zagotovljeno redno veterinarsko oskrbo, opravljena redna cepljenja in testiranja na nekatere kužne bolezni, v skladu z zakonodajo. Avtohtone pasme domačih živali na ark kmetijah se redijo v sistemu brez kletk. Zagotovljeno jim mora biti dobro počutje, primeren prostor, počivališče in primeren izpust, ki naj bo v skladu z zahtevami in zakonodajo s tega področja.

Zaželeno je, da je ob upoštevanju dobrega počutja živali, vrsti primerne oskrbe in krmljenja prikazan način reje živali v skladu z individualnimi priporočili Genske banke. Prehrana avtohtonih pasem domačih živali naj temelji na čim višjem deležu doma pridelane krme.

Varnost in biovarnost na kmetiji urejajo pristojni zakoni in pravilniki. Genska banka ne prevzema odgovornosti za nastalo škodo na kmetiji ali pri obiskovalcih, ki bi nastala kot posledica izvajanja dejavnosti po tem pravilniku.

5.) Označevanje pasem na kmetiji

Vse slovenske avtohtone pasme domačih živali, morajo biti ločene od drugih pasem na ark kmetiji in ustrezno označene (table, plakati, itd.). Obiskovalci morajo na kmetiji dobiti vse informacije o slovenskih avtohtonih pasmah domačih živali, razvidno mora biti ime pasme, status in opis, del zgodovine ter njihove specifične lastnosti. Izvedba predstavitve na lokaciji reje mora biti pregledna, jasna in obiskovalcem privlačna.

V kolikor so v reji živali, ki so vpisane v informacijski sistem za kraškega ovčarja, se tudi njih ustrezno označi.

6.) Obisk kmetije

Ark kmetija nudi obiskovalcem možnost ogledov, bodisi v okviru vnaprej določenih terminov ali po predhodnem dogovoru z rejcem. Rejci morajo biti usposobljeni za predstavitev slovenskih avtohtonih pasem (zgodovina, razvoj, značilnosti, proizvodi in raba, pomen), njihovih proizvodov in pomena ohranjanja biotske raznovrstnosti različni ciljni publiki.

7.) Izdelki avtohtonih pasem domačih živali

Zaželeno je, da kmetija prideluje, predeluje in trži izdelke avtohtonih pasem. ark kmetije in ark središča se lahko povezujejo pri trženju. Pri trženju, ponujanju in promoviranju mora biti jasno označen izvor pridelkov in izdelkov iz lastne ark kmetije in iz drugih ark kmetij in ark središč.

Logotip ark kmetije, ki ga podeli Genska banka, lahko ark kmetija v nespremenjeni obliki uporablja za označevanje lastnih izdelkov vendar izključno samo izdelkov avtohtonih pasem domačih živali. Označevanje drugih izdelkov na ark kmetiji s tem logotipom ni dovoljeno. Nepravilno označevanje izdelkov se sankcionira z odvzemom statusa.

8.) Predstavitev ark kmetij

Celoten videz in urejenost kmetije sta pogoja za priznanje teh kmetij. ark kmetija mora imeti urejen prostor za predstavitev, ki lahko služi tudi kot mesto prodaje izdelkov. V objektih, ki bodo dostopni obiskovalcem in objektih ter površinah, namenjenih reji živali je potrebno vzdrževanje čistoče. Živali morajo biti zdrave, v dobri kondiciji ter odražati pravilno izvajanje zootehniških opravil, zlasti tistih, ki so potrebna za zaščito živali in uspešnost reje v skladu s 15. členom Zakona o živinoreji (ZZiv-NPB4). Kmetija mora biti dostopna tudi obiskovalcem z različnimi sredstvi javnega oziroma organiziranega transporta. Kmetija mora skrbeti za promocijo na spletu in/ali dovoliti tovrstno objavo svojih podatkov Genski banki.

Enkrat na dve leti se morajo rejci udeležiti usposabljanja in izobraževanja s področja ohranjanja slovenskih avtohtonih pasem domačih živali, ki ga organizira Genska banka.

9.) Vloga Genske banke

Genska banka:

- Potrjuje sprejem v sistem ark kmetij in zagotavlja ter nadzoruje strokovno ustreznost izvajanja Pravil za sprejetje ark kmetij.
- Nudi strokovno pomoč pri razvoju posameznih konceptov in idej za predstavitev živali na kmetiji.
- Nudi strokovno podporo pri odnosih z javnostmi (mediji, internet, publikacije).
- Zagotavlja osnovno informativno gradivo (table za označevanje ark kmetij in avtohtonih pasem, letaki, znaki itd.).
- Deluje kot povezovalni člen med ark kmetijami (in ark središči), skrbi za medsebojno komunikacijo in na podlagi dolgoletnih izkušenj nudi izobraževanje in svetovanje rejcem s področja slovenskih avtohtonih pasem domačih živali.

10.) Postopek ustanovitve ark kmetije

Zainteresirane kmetije na lastno pobudo ali na zunanje povabilo oddajo vlogo za priznanje ark kmetije Genski banki.

Genska banka določi najmanj 3 člane komisije, ki opravijo pregled kmetije. Na osnovi poročila komisije in izpolnjevanja pravil Genska banka odloči o sprejemu kmetije. V postopku sprejema Genska banka lahko pozove za dopolnitve podatkov ali s časovnim rokom predpiše odpravo morebitnih ugotovljenih pomanjkljivosti na kmetiji.

Kmetija, ki izpolnjuje vse kriterije podpiše dogovor z Gensko banko in prejme plaketo in tablo za označitev ark kmetije. Tabla za označitev ark kmetije mora biti pritrjena na vidno mesto na kmetiji takoj po odobritvi oziroma po prejemu naziva. Rejec od Genske banke prejme tudi promocijski material za avtohtone pasme, ki jih redi na kmetiji.

11.) Spremembe in kontrola stanja na ark kmetiji

Spremembe, ki nastanejo v reji živali ali druge spremembe v stanju, ki so pomembne za izvajanje statusa ark kmetije rejec nemudoma sporoči Genski banki. Genska banka nato rejcu poda navodilo in časovni rok za ustrezno ukrepanje.

Komisija skupaj z Gensko banko najmanj na vsaka tri leta opravi kontrolo na kmetiji, kjer preveri izpolnjevanje pravil na kmetiji v preteklem obdobju. Rejec pri kontroli izpolnjevanje pravil izkaže z rejsko knjigo in drugo ustrezno dokumentacijo.

Če komisija pri pregledu ugotovi nepravilnosti izvajana dogovora med Gensko banko in ark kmetijo, lahko s časovnim rokom predpiše odpravo morebitnih ugotovljenih pomanjkljivosti ali pa odvzame pravico uporabe logotipov in označb, ki jih urejajo ta pravila.

Javna služba nalog genske banke v živinoreji

Vodja: mag. Danijela BOJKOVSKI